

EUROPOS
AUDITO
RŪMAI

LT

Nuomonė 01/2024

(pagal SESV 322 straipsnio 1 dalį)

dėl pasiūlymo dėl
Europos Parlamento ir
Tarybos reglamento,
kuriuo nustatoma
Vakarų Balkanų reformų ir
ekonomikos augimo priemonė
[2023 m. lapkričio 8 d.
tarpinstitucinė byla
2023/0397 (COD)]

Turinys

	Dalis
Įvadas	01–09
Bendra informacija	01–03
Šios nuomonės apimtis ir apribojimai	04–09
Apimtis	04–07
Apribojimai	08–09
Konkrečios pastabos	10–56
Aiškinamasis memorandumas	10–11
Vakarų Balkanų šalių poreikių vertinimas	10–11
I skyrius. Bendrosios nuostatos	12–19
Priemonės tikslai	12–14
Išankstinės paramos sąlygos	15–19
II skyrius. Finansavimas ir įgyvendinimas	20–29
ES biudžeto padidinimas	22–23
Lėšų paskirstymas	24–28
Nukrypti nuo Finansinio reglamento ir KVTBP reglamento leidžiančios nuostatos	29
III skyrius. Reformų darbotvarkės	30–45
Reformų darbotvarkės, kurias turi pateikti Vakarų Balkanų šalys	30–36
Išankstinis finansavimas	37
Paskolos labai palankiomis sąlygomis	38–42
Vakarų Balkanų investicijų programa	43–45
IV skyrius. Sąjungos finansinių interesų apsauga	46–52
Audito Rūmų audito teisės	46–49
Nacionalinės vidaus kontrolės sistemos ir nacionalinės audito institucijos	50–52
V skyrius. Stebėseną, ataskaitų teikimas ir vertinimas	53
VI skyrius. Baigiamosios nuostatos	54
Finansinė teisės akto pasiūlymo pažyma	55–56

Baigiamosios pastabos

57–60

Priedai

I priedas. Ankstesnės Audito Rūmų ataskaitos ir nuomonės, į kurias atsižvelgta rengiant šią nuomonę

II priedas. Pasiūlymo ir PNPP III reglamento tikslų palyginimas

III priedas. Susitarimai, kurie turi būti sudaryti įsigaliojus Reglamentui dėl Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonės

IV priedas. Nukrypti nuo Finansinio reglamento ir KVTBP reglamento leidžiančios nuostatos

V priedas. Vakarų Balkanų šalių pasirengimo finansų kontrolės srityje apžvalga

Ivadas

Bendra informacija

01 Nuo šio amžiaus pirmojo dešimtmečio pradžios šešios Vakarų Balkanų šalys – Albanija, Bosnija ir Hercegovina, Kosovas¹, Juodkalnija, Šiaurės Makedonija ir Serbija – siekė narystės ES. Vienas iš stojimo į ES reikalavimų – veikianti rinkos ekonomika. Tačiau Vakarų Balkanų ekonominė konvergencija su ES jau daugelį metų laikoma nepakankama². Vykstant plėtros procesui, ES finansiškai remia Vakarų Balkanų šalių socialinį ir ekonominį vystymąsi. Ši parama papildo kitų formų paramą, kuria skatinamos esminės reformos, susijusios su ES vertybėmis ir derinimu su ES *acquis*. Pagal 2021–2027 m. daugiametę finansinę programą (DFP) Europos Sąjunga narystės siekiančioms šalims pagal Pasirengimo narystei paramos priemonę (PNPP III) skiria daugiau kaip 14 milijardų eurų (įskaitant paramą Turkijai).

02 2023 m. lapkričio 8 d. Komisija pasiūlė nustatyti **Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonę** (toliau – pasiūlymas)³ kaip naujo regiono ekonomikos augimo plano dalį⁴. Pagal šią priemonę 2024–2027 m. šešioms Vakarų Balkanų šalims būtų skirta papildoma parama **iki 6 milijardų eurų**. Naujasis ekonomikos augimo planas grindžiamas 2020 m. pateiktame ekonomikos ir investicijų plane⁵ nustatytais ekonominiais prioritetais ir suteikia šiems prioritetams tolesnį postūmį.

03 Siūlomos priemonės tikslas yra „spartinti regioninę ekonominę integraciją, laipsnišką integraciją į Sąjungos bendrąją rinką, Vakarų Balkanų šalių ekonomikos socialinę ir ekonominę konvergenciją ir derinimą su Sąjungos teisės aktais, taisyklėmis, standartais, politika ir praktika siekiant narystės Sąjungoje“⁶. Tikimasi, kad priemonė pradės veikti 2024 m., priklausomai nuo teisėkūros procedūros rezultatų.

¹ Šis pavadinimas (vartojamas šioje nuomonėje) nekeičia pozicijos dėl statuso ir atitinka JT Saugumo Tarybos rezoliuciją 1244/1999 bei Tarptautinio Teisingumo Teismo nuomonę dėl Kosovo nepriklausomybės deklaracijos.

² COM(2023) 690, 2023 m. komunikatas dėl ES plėtros politikos, 2023 11 08, p. 11.

³ COM(2023) 692, Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė, 2023 11 08.

⁴ COM(2023) 691, „Naujas Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planas“, 2023 11 08.

⁵ COM(2020) 641, „Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planas“, 2020 10 06.

⁶ Pasiūlymo 9 konstatuojamoji dalis.

Šios nuomonės apimtis ir apribojimai

Apimtis

04 2023 m. lapkričio 8 d. Komisija paskelbė pasiūlymą dėl teisės akto, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė. Pasiūlymo teisinis pagrindas – Sutarties dėl ES veikimo 212 straipsnis ir 322 straipsnio 1 dalis, tai reiškia, kad vykstant teisėkūros procesui turi būti konsultuojamasi su Europos Audito Rūmais. 2023 m. gruodžio 20 d. Taryba pateikė oficialų prašymą pateikti Audito Rūmų nuomonę ir paragino Audito Rūmus nuomonę pateikti ne vėliau kaip 2024 m. vasario 9 d. 2024 m. sausio 25 d. Europos Parlamentas pateikė oficialų prašymą pateikti nuomonę. Šia nuomone įvykdomas šis konsultavimosi reikalavimas.

05 2023 m. birželio mėn. Komisija pateikė komunikatą dėl 2021–2027 m. daugiamečių finansinės programos laikotarpio vidurio tikslinimo⁷ kartu su pasiūlymu iš dalies pakeisti DFP reglamentą⁸. Pastaruoju siūloma, be kita ko, padidinti finansavimą, numatytą pagal DFP 6 išlaidų kategoriją „Kaimyninės šalys ir pasaulis“. Šiais Komisijos dokumentais remiamės, kai manome, kad tai tikslinga.

06 Ši nuomonė grindžiama pasiūlymo dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė, ir susijusių dokumentų, pavyzdžiui, aiškinamojo memorandumo ir finansinės teisės akto pasiūlymo pažymos, apžvalga. Konsultavomės su Komisijos Kaimynystės politikos ir plėtros derybų (NEAR) ir Biudžeto (BUDG) generaliniais direktoratais. Savo apžvalgą papildėme analizuodami mokslinių tyrimų dokumentus, gautus iš tokių šaltinių kaip Europos Parlamento tyrimų tarnyba. Šioje nuomonėje atsižvelgiama į ankstesnes Audito Rūmų specialiąsias ataskaitas ir nuomones dėl ES plėtros proceso ir finansinės paramos trečiosioms valstybėms (žr. [I priedą](#)).

07 Šioje nuomonėje išreiškiamas mūsų požiūris į pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto ir prisidedama prie teisėkūros procedūros pasiūlant, kaip aiškiau išdėstyti tam tikras pasiūlymo dalis, siekiant pagerinti ES lėšų finansinį valdymą⁹.

⁷ [COM\(2023\) 336](#), Komisijos komunikatas „2021–2027 m. daugiamečių finansinės programos laikotarpio vidurio tikslinimas“, 2023 06 20.

⁸ [COM\(2023\) 337](#), Pasiūlymas dėl Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiama daugiamečių finansinė programa, 2023 06 20.

⁹ [Mūsų metodikos vadovas](#), Nuomonės, p. 24–25.

Apribojimai

08 Komisija nustatyti Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonę pasiūlė neparengusi poveikio vertinimo, o aiškinamajame memorandume nurodė, kad tai buvo padaryta dėl „pasiūlymo politinės skubos“¹⁰. Dėl to mūsų galimybės pateikti visapusiškai pagrįstą nuomonę buvo ribotos.

09 Komisija planavo per tris mėnesius nuo iniciatyvos priėmimo paskelbti analitinį dokumentą, „kuriame bus pateikti pasiūlymą pagrindžiantys įrodymai“¹¹. Tačiau 2024 m. sausio 30 d., kai Audito Rūmai priėmė šią nuomonę, Komisija dokumento dar nebuvo paskelbusi. Tai reiškė, kad savo nuomonėje negalėjome į ją atsižvelgti.

¹⁰ Pasiūlymo aiškinamasis memorandumas, p. 5.

¹¹ Ten pat, p. 5.

Konkrečios pastabos

Aiškinamasis memorandumas

Vakarų Balkanų šalių poreikių vertinimas

10 Komisija pasiūlymą nustatyti priemonę pateikė kartu su komunikatu dėl naujo Vakarų Balkanų ekonomikos augimo plano. Šiame komunikate Komisija pabrėžė, kad Vakarų Balkanų šalių ekonominė konvergencija su ES yra laikoma „nepatenkinama“¹², o kitame dokumente ją apibūdino kaip „nepakankamą“¹³. Jų BVP vienam gyventojui svyruoja nuo 30 % iki 50 % ES vidurkio. Naujuoju ekonomikos augimo planu siekiama, kad būtų „gerokai paspartintas plėtros procesas ir [Vakarų Balkanų šalių] ekonomikos augimas“¹⁴. Jį sudaro keturi ramsčiai:

- 1) ekonominės integracijos į ES bendrąją rinką stiprinimas;
- 2) ekonominės integracijos Vakarų Balkanuose skatinimas pasitelkiant bendrą regioninę rinką, ekonominę iniciatyvą, dėl kurios šešios Vakarų Balkanų šalys susitarė 2020 m.;
- 3) pagrindinių reformų spartinimas;
- 4) finansinės paramos didinimas pasitelkiant Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonę.

11 Naujasis ekonomikos augimo planas grindžiamas 2020 m. pateiktame ekonomikos ir investicijų plane¹⁵ nustatytais ekonominiais prioritetais ir suteikia šiems prioritetams tolesnį postūmį. Komisijos nuomone, priemonė yra plano „pagrindinis elementas“¹⁶. Komisijos komunikate dėl ekonomikos augimo plano paaiškinama, kodėl reikia spartinti Vakarų Balkanų ekonomikos konvergenciją su ES. Jame taip pat akcentuojama įvairiopa nauda, kurią regionui suteiktų ekonomikos augimo plane numatytos priemonės ir siūloma priemonė. Tačiau, kadangi nebuvo atliktas poveikio

¹² COM(2023) 691, „Naujas Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planas“, p. 1.

¹³ Pasiūlymo aiškinamasis memorandumas, p. 1.

¹⁴ COM(2023) 691, „Naujas Vakarų Balkanų ekonomikos augimo planas“, p. 1.

¹⁵ COM(2020) 641, „Vakarų Balkanų ekonomikos ir investicijų planas“.

¹⁶ Pasiūlymo aiškinamasis memorandumas, p. 1.

vertinimas ar parengtas analitinis dokumentas (žr. **08** ir **09** dalis), negalėjome įvertinti, koku mastu numatoma 6 milijardų eurų parama pagal priemonę turėtų padėti siekti pagrindinių priemonės tikslų, t. y. paspartinti ekonominę integraciją ir Vakarų Balkanų šalių ekonomikos konvergenciją su ES.

I skyrius. Bendrosios nuostatos

Priemonės tikslai

12 3 straipsnio 1 dalyje išvardyti bendrieji tikslai yra:

- a) spartinti regioninę ekonominę integraciją ir laipsnišką integraciją į ES bendrąją rinką;
- b) spartinti socialinę ir ekonominę paramos gavėjų ekonomikos konvergenciją su ES;
- c) spartinti suderinimą su ES vertybėmis, teisės aktais, taisyklėmis, standartais, politika ir praktika siekiant narystės ES.

13 3 straipsnio 2 dalyje nurodyti konkretūs tikslai iš esmės atitinka kelis pagal PNPP III¹⁷ apibrėžtus tikslus. Iš **II priede** pateikto tikslų palyginimo taip pat matyti, kad pagal priemonę daugiau dėmesio skiriama Vakarų Balkanų šalių ekonominėms reformoms, regioninei ekonominei integracijai ir laipsniškai integracijai į ES bendrąją rinką¹⁸.

14 Pasiūlyme dėl priemonės nustatymo daug svarbių aspektų paliekama apibrėžti vėlesniuose susitarimuose, t. y. susitarime dėl priemonės, reformų darbotvarkėse ir paskolos susitarimuose, o jie bus sudaryti tik įsigaliojus siūlomam reglamentui. Pavyzdžiui, tik reformų darbotvarkėse, kurias turi parengti Vakarų Balkanų šalių vyriausybės (žr. **30–36** dalis), bus nustatytos išsamios priemonės, kaip įgyvendinti pirmiau nurodytus konkrečius tikslus¹⁹. **III priede** apibendrinami įvairūs susitarimai, kurie turi būti sudaryti.

¹⁷ Europos Parlamento ir Tarybos [reglamentas \(ES\) 2021/1529](#), kuriuo nustatoma Pasirengimo narystei paramos priemonė, 2021 09 15.

¹⁸ Kaip apibrėžta 3 straipsnio 2 dalies a, b, c ir d punktuose.

¹⁹ Pasiūlymo 11 straipsnio 2 dalis ir 13 straipsnio 1 dalis.

Išankstinės paramos sąlygos

15 5 straipsnyje apibrėžtos dvejopos išankstinės sąlygos, kurių šalys turi laikytis, kad galėtų gauti finansavimą:

- a) Vakarų Balkanų šalys turi „toliau puoselėti ir taikyti veiksmingus demokratinis mechanizmus, įskaitant daugiapartinę parlamentinę sistemą, bei laikytis teisinės valstybės principo ir vykdyti visus įsipareigojimus gerbti žmogaus teises, įskaitant mažumoms priklausančių asmenų teises“;
- b) Serbija ir Kosovas turi „konstruktyviai normalizuoti santykius“.

16 Pirmoji išankstinė sąlyga susijusi su šalių pažanga plėtros proceso „pagrindinių principų“ srityje²⁰. Ši nuostata atitinka panašias kitų išorės veiksmų priemonių nuostatas. Tai yra tinkamumo kriterijus, kurį paramą gaunančios valstybės turi atitikti, kad gautų finansavimą pagal priemonę. Komisijos nuomone, Vakarų Balkanų šalys atitinka šiuos pagrindinius principus.

17 Komisija stebi pažangą šių „pagrindinių principų“ srityje ir savo naujausiame komunikate dėl ES plėtros pažymėjo, kad „kai kuriose plėtros šalyse padaryta tam tikra pažanga“ pagrindinių teisių srityje. Ji taip pat nurodė, kad „tebesitęsė tam tikros neigiamos tendencijos: toliau buvo plačiai paplitęs smurtas dėl lyties, o žiniasklaidos laisvė ir toliau buvo ribojama dėl politinių ir ekonominių interesų. Dėl to silpnėja valdžios institucijų kontrolė, atsiranda galimybė kištis užsienio šalims ir blogėja informavimas apie ES“²¹. Be to, iš naujausių Vakarų Balkanų šalių plėtros ataskaitų²² matyti, kad jų pasirengimas srityje „Teisminės institucijos ir pagrindinės teisės“ buvo skirtingas: nuo „pasiekusios tam tikrą pasirengimo lygį“ iki „vidutiniškai pasirengusios“ taikyti ES *acquis* šioje srityje.

18 Pagal antrąją išankstinę sąlygą būtinas bendradarbiavimas siekiant visiškai įgyvendinti 2023 m. vasario mėn. [Susitarimą siekiant Kosovo ir Serbijos santykių normalizavimo](#) ir jo įgyvendinimo priedą. Tačiau neseniai Taryba nurodė, kad ji „apgailėstauja dėl to, kad abi šalys nepakankamai įgyvendina šį susitarimą“²³, taip pat

²⁰ Kaip apibrėžta 3 straipsnio 2 dalies i punkte.

²¹ COM(2023) 690, 2023 m. komunikatas dėl ES plėtros politikos, p. 9.

²² Komisijos pranešimas spaudai dėl 2023 m. plėtros dokumentų rinkinio.

²³ Tarybos išvados dėl plėtros, dok. 16707/23, 2023 12 12, 37 punktą.

dėl kitų ankstesnių įsipareigojimų, kurie taip pat paminėti pasiūlymo 5 straipsnio 1 dalyje. Tai atspindi vieną iš būsimų su šia priemone susijusių iššūkių.

19 Svarbu, kad Komisija, rengdama metines plėtros ataskaitas, ir toliau stebėtų, kaip vykdomos abi išankstinės sąlygos, kaip numatyta pasiūlymo 5 straipsnio 2 dalyje. Jeigu šalis sąlygas pažeistų, Komisija gali nuspręsti sulaikyti lėšų išmokėjimą. Tačiau, siekiant patikslinti šią nuostatą, **Komisija ir teisės aktų leidėjai turėtų apsvarstyti galimybę** 5 straipsnio 2 dalies paskutiniame sakinyje vartoti šią formuluotę: „Komisija gali priimti sprendimą, kuriame daroma išvada, kad kai kurios iš šių išankstinių sąlygų neįvykdytos, ir ~~visų pirma~~ **tokiais atvejais ji turėtų** sulaikyti lėšų išmokėjimą [...]“.

II skyrius. Finansavimas ir įgyvendinimas

20 Didžiausia priemonei numatyta skirti lėšų suma yra 6 milijardai eurų 2024–2027 m. laikotarpiu. Priemonę numatoma finansuoti taip:

- a) 2 milijardai eurų bus negrąžintina parama (dotacijos, paskolų atidėjiniai ir administracinė parama) pagal DFP 6 išlaidų kategoriją „Kaimyninės šalys ir pasaulis“, atlikus 2021–2027 m. DFP peržiūrą²⁴;
- b) 4 milijardai eurų bus parama labai palankiomis sąlygomis teikiamų paskolų forma, finansuojama vykdant skolinimosi operacijas finansų rinkose (žr. **38–42** dalis).

21 Atsižvelgiant į tai, kad pagal dabartinę DFP Europos Sąjunga narystės siekiančioms šalims pagal PNPP III skyrė daugiau kaip 14 milijardų eurų (įskaitant paramą Turkijai), sumos, kurios bus skiriamos pagal šią priemonę, gerokai padidina Vakarų Balkanų šalims numatytą finansavimą. Taigi numatoma, kad 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiu skiriama parama padidės daugiau kaip 40 %.

ES biudžeto padidinimas

22 2 milijardų eurų negrąžintinai paramai, teikiamai pagal priemonę, finansuoti Komisija pasiūlė padidinti DFP 6 išlaidų kategorijos sumą. Šis padidinimas yra DFP

²⁴ COM(2023) 337, Pasiūlymas dėl Tarybos reglamento, kuriuo iš dalies keičiama daugiametė finansinė programa, 1 straipsnio 5 dalis ir I priedas.

laikotarpio vidurio tikslinimo, pagal kurį DFP 6 išlaidų kategorijos viršutinė riba būtų padidinta 10,5 milijardo eurų (einamosiomis kainomis), dalis²⁵.

23 Užuoat didinusi finansavimą pagal esamą PNPP III priemonę, Komisija nusprendė sukurti atskirą priemonę. Komisija šį pasirinkimą pagrindė pabrėždama skirtumus, palyginti su PNPP III, pavyzdžiui, veiklos rezultatais grindžiamos priemonės taikymą, įskaitant *ex ante* sąlygų taikymą siekiant nustatyti galimybę gauti finansavimą, ir dviejų trečdalių priemonės išteklių naudojimą paskoloms. Komisija taip pat pabrėžė, kad pagal PNPP III numatytų lėšų neįmanoma perskirstyti²⁶.

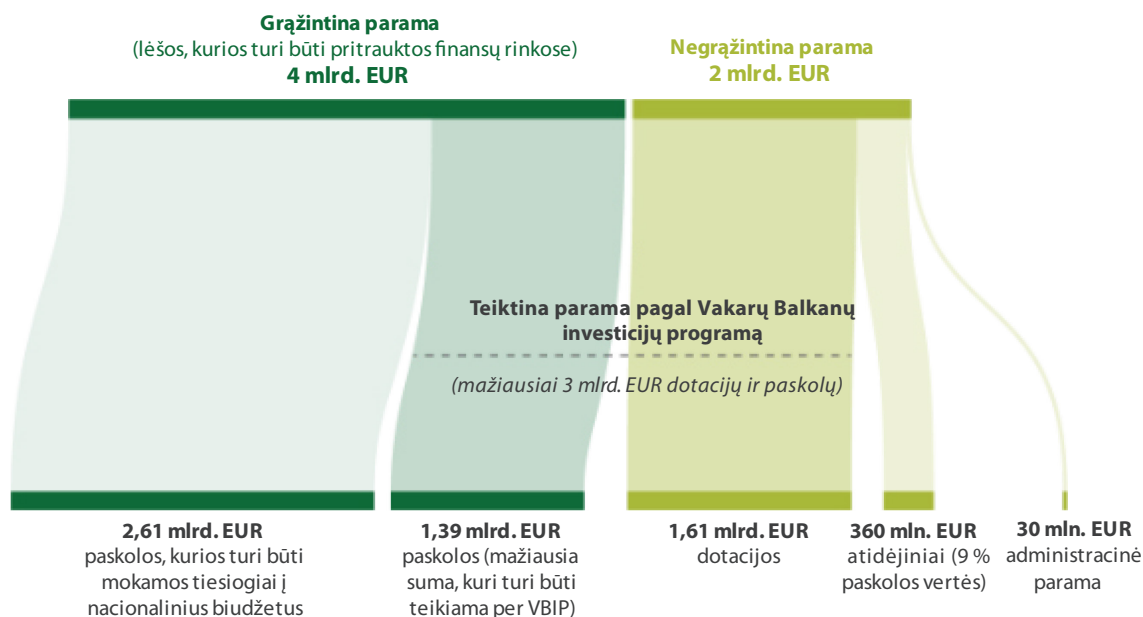
Lėšų paskirstymas

24 6 straipsnyje numatytas lėšų paskirstymas: du trečdaliai skiriama paskoloms ir vienas trečdalis – negrąžintinai paramai (kurią sudaro dotacijos, atidėjiniai, kuriais garantuojamos paskolos ir kitų formų parama, ir administracinė parama) (žr. [1 diagramą](#)).

²⁵ Komunikatas „2021–2027 m. daugiametės finansinės programos laikotarpio vidurio tikslinimas“, p. 6.

²⁶ Finansinės teisės akto pasiūlymo pažymos 1.5.5 punktas.

1 diagrama. Priemonės biudžetas

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė.

25 Ne mažiau kaip 50 % numatomos visos 6 milijardų eurų sumos turi būti teikiama per [Vakarų Balkanų investicijų programą](#) (VBIP)²⁷. VBIP yra speciali tarptautinė investicijų platforma, kurią sudaro Komisija, tarptautinės finansų įstaigos, ES valstybių narių dvišaliai plėtros bankai ir dvišaliai paramos teikėjai (žr. [43–45](#) dalis).

26 Remiantis pasiūlymo 6 straipsnio 4 dalimi, Komisija nustatytų kiekvienai paramą gaunančiai valstybei skirtą finansavimo sumas pagal pasiūlymo priede nustatytą glaustą formulę, kurioje derinamas paramą gaunančios valstybės gyventojų skaičius ir jos BVP vienam gyventojui²⁸. Parama pagal priemonę paramą gaunančioms šalims bus teikiama su išlaidomis nesusijusio finansavimo forma, kaip nustatyta [Finansinio reglamento](#) 125 straipsnio 1 dalies a punkte.

27 Priemonė nepakeis paramos, teikiamos Vakarų Balkanų šalims pagal PNPP III. Priešingai, priemonė turėtų papildyti kitų formų ES paramą, pavyzdžiui, dvišales ir regionines PNPP programas, taip pat tarpvalstybines programas, bendrai

²⁷ Pasiūlymo 6 straipsnio 5 dalis.

²⁸ [COM\(2023\) 692](#), Pasiūlymo dėl reglamento, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė, priedas.

finansuojamas per Europos regioninės plėtros fondą²⁹. Tačiau, atsižvelgiant į tai, kad keli siūlomos priemonės tikslai yra panašūs į PNPP III tikslus (žr. **13** dalį ir **II priedą**), labai svarbu, kad Komisija ypatingą dėmesį skirtų paramos koordinavimui, kaip išdėstyta pasiūlymo 4 straipsnio 3 dalyje.

28 Kaip išankstinė lėšų išmokėjimo sąlyga, pasiūlymo 9 straipsnio 3 dalyje nustatytas reikalavimas, kad Komisija ir kiekviena Vakarų Balkanų šalis sudarytų susitarimus dėl priemonės ir paskolos susitarimus. Šie susitarimai bus teisiškai privalomi, juose bus nustatomi išsamūs paramą gaunančių šalių įsipareigojimai. 9 straipsnyje 4 dalyje nustatyta pareiga apsaugoti ES finansinius interesus sudarant šiuos susitarimus. 9 straipsnio 5 dalies g punktas reglamentuoja galimybę susipažinti su duomenimis ir dokumentais pagal susitarimą dėl priemonės. Tačiau ši nuostata būtų aiškesnė, jei Europos Audito Rūmai būtų paminėti kartu su Komisija ir Europos kovos su sukčiavimu tarnyba (OLAF) (žr. **47** dalį).

Nukrypti nuo Finansinio reglamento ir KVTBP reglamento leidžiančios nuostatos

29 Visame pasiūlyme yra septynios nukrypti nuo Finansinio reglamento ir viena – nuo Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonės „Globali Europa“ (KVTBP reglamento) leidžiančios nuostatos. Dauguma šių nukrypti leidžiančių nuostatų priemonei suteikiama būtino lankstumo nepanaudotas lėšas panaudoti kitais metais ir galimybė dalį paskolų teikti per VBIP. Nukrypti leidžiančias nuostatas išvardijame **IV priede**.

III skyrius. Reformų darbotvarkės

Reformų darbotvarkės, kurias turi pateikti Vakarų Balkanų šalys

30 Siekdamas gauti finansavimą, Vakarų Balkanų šalių vyriausybės turi parengti reformų darbotvarkes, kuriose būtų išdėstytos „pagrindinės priemonės, kurių kiekviena paramą gaunanti valstybė ketina imtis 2024–2027 m. laikotarpiu, kad paspartintų

²⁹ Reglamentas (ES) 2021/1059 dėl konkrečių nuostatų, taikomų siekiant Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo (INTERREG), kuris remiamas Europos regioninės plėtros fondo ir išorės finansavimo priemonių lėšomis.

socialinę ir ekonominę konvergenciją [sic] su ES“³⁰. Reformų darbotvarkės turėtų būti „visa apimanti sistema šios priemonės tikslams pasiekti“³¹.

31 Reformų darbotvarkėse turės būti išdėstytos mokėjimo sąlygos, susijusios su planuojamomis reformomis³². Komisija atliks reformų darbotvarkių vertinimą ir patvirtins jas Komisijos įgyvendinimo sprendimu³³. Tokia reformų darbotvarkių rengimo tvarka neabejotinai didina šalių atsakomybę. Tačiau ji taip pat palieka nemažai veikimo laisvės Vakarų Balkanų šalių vyriausybėms pačioms nustatyti lėšų išmokėjimo sąlygas. Faktiškai rengiant reformų darbotvarkes vyksta konsultacijos su Komisija, prieš paramą gaunančioms valstybėms jas pateikiant. Tačiau svarbu pažymėti, kad pasiūlyme nėra aiškiai nustatyta, kad Komisija vyriausybių gali prašyti reformų darbotvarkių projektus peržiūrėti ir (arba) pakeisti. Atsižvelgiant į toliau aprašytas rizikas, **Komisija ir teisės aktų leidėjai turėtų apsvarstyti** galimybę iš dalies pakeisti 14 straipsnį taip, kad Komisija galėtų ne tik *teikti pastabas* dėl reformų darbotvarkių projektų, bet ir reikalauti, kad Vakarų Balkanų šalių vyriausybės jas atitinkamai *peržiūrėtų ir (arba) pakeistų*. Tokia peržiūra būtų suderinta su tarpvalstybinių programų, kuriose dalyvauja Vakarų Balkanų šalys, tvirtinimo procesu³⁴.

32 Esama rizikos, kad reformų darbotvarkėse nustatytos lėšų išmokėjimo sąlygos gali būti nepakankamai plataus užmojo ir kad pagrindiniai rodikliai gali būti nepakankamai aiškūs ir išmatuojami. 2022 m. savo specialiojoje ataskaitoje dėl teisinės valstybės³⁵ padarėme išvadą, kad bendras ES veiksmų poveikis įgyvendinant esmines teisinės valstybės reformas, kurios yra esminė išankstinė sąlyga ES plėtros procese, buvo nedidelis. Rekomendavome Komisijai nustatyti strateginius tikslus kiekvienai plėtros šaliai, parengiant galutinio poveikio rodiklius ir susijusias tarpines reikšmes esminių reformų srityje³⁶. Dėl šios priežasties Komisijai turėtų būti suteikta galimybė reikalauti,

³⁰ Pasiūlymo aiškinamasis memorandumas, p. 2.

³¹ Pasiūlymo 24 konstatuojamoji dalis.

³² Pasiūlymo 12 straipsnio 1 dalis.

³³ Pasiūlymo 14 ir 15 straipsniai.

³⁴ [Reglamento \(ES\) 2021/1059](#) dėl konkrečių nuostatų, taikomų siekiant Europos teritorinio bendradarbiavimo tikslo (INTERREG), kuris remiamas Europos regioninės plėtros fondo ir išorės finansavimo priemonių lėšomis, 18 straipsnio 3 ir 4 dalys.

³⁵ [Specialioji ataskaita 01/2022](#) „ES parama teisinei valstybei Vakarų Balkanuose: nepaisant pastangų, esminės problemos neišspręstos“.

³⁶ [Specialioji ataskaita 01/2022](#), 1 rekomendacija. Sustiprinti mechanizmą teisinės valstybės reformoms skatinti plėtros procese.

kad šalys peržiūrėtų arba pakeistų lėšų išmokėjimo sąlygas ir, kai tinkama, įtrauktų tokius rodiklius į reformų darbotvarkes.

33 Kita mūsų ankstesnėse ataskaitose pateikta pastaba buvo ta, kad sunku užtikrinti reformų tvarumą, ypač atsižvelgiant į Vakarų Balkanų šalių silpnus administracinius gebėjimus³⁷. Iš pasiūlymo neaišku, kaip Komisija ketina užtikrinti, kad ši tvarumui kylanti rizika būtų sumažinta. Pasiūlyme tik suponuojama, kad paramos gavėjas „nepanaikino“ savo tinkamai įvykdytų priemonių³⁸. Esminių reformų atveju tvarumas yra dar svarbesnis, nes pagal pasiūlymo 5 straipsnio 1 dalį jis taip pat yra paramos pagal priemonę teikimo išankstinė sąlyga (žr. [15–19](#) dalis).

34 Mokėjimų prašymai, kuriuos paramą gaunančios valstybės turi pateikti du kartus per metus, turėtų leisti Komisijai prieš išmokant lėšas patikrinti, ar įvykdytos atitinkamos sąlygos. Jei Komisija mano, kad reformų pažanga nėra tinkama, ji gali sulaikyti atitinkamų sumų išmokėjimą, kol paramą gaunanti šalis įvykdys atitinkamas sąlygas³⁹. Svarbiausia, jei paramą gaunanti valstybė nesiėmė būtinų veiksmų per 12 mėnesių nuo pradinio neigiamo įvertinimo (arba per 24 mėnesius pirmaisiais įgyvendinimo metais), Komisija bendrą paramą sumažins proporcingai daliai, kuri atitinka atitinkamas mokėjimo sąlygas (įskaitant dalį, teikiamą per VBIP)⁴⁰.

35 Palankiai vertiname tai, kad finansavimo pagal priemonę atveju Komisija plačiau taiko paramos sąlygas. Šis naujas požiūris atitinka mūsų ankstesnes rekomendacijas, kad Komisija sustiprintų reformų skatinimo mechanizmą plėtros procese⁴¹. Remiantis pasiūlymu, jei šalis neįvykdo mokėjimo sąlygų, Komisija gali persikirstyti visą finansavimo sumą arba jos dalį kitoms paramą gaunančioms valstybėms⁴². Tai dar labiau skatina Vakarų Balkanų šalis imtis reformų. Tačiau neaišku, ką iš tikrųjų 21 straipsnio 2 dalyje reiškia sąlygų „tinkamas įvykdymas“. Taip pat neaiškus kriterijus, kuriuo remiantis „lėšos išmokamos visiškai arba iš dalies“⁴³. Todėl **Komisija turėtų apsvarstyti** galimybę parengti vidaus gaires, pagal kurias būtų vertinamas tinkamas

³⁷ [Specialioji ataskaita 01/2022](#), 32 dalis; ir [Specialioji ataskaita 21/2016](#) dėl ES pasirengimo narystei pagalbos Vakarų Balkanų gebėjimams stiprinti.

³⁸ Pasiūlymo 21 straipsnio 2 dalis.

³⁹ Pasiūlymo 21 straipsnio 4 dalis.

⁴⁰ Pasiūlymo 21 straipsnio 5 dalis.

⁴¹ [Specialioji ataskaita 01/2022](#), 3 rekomendacija. Sustiprinti paramos sąlygų taikymą PNPP III.

⁴² Pasiūlymo 21 straipsnio 8 dalis ir 19 bei 39 konstatuojamosios dalys.

⁴³ Pasiūlymo 12 straipsnio 1 dalis.

reformų darbotvarkėse apibrėžtų mokėjimo sąlygų įvykdymas. Gairėse taip pat turėtų būti nagrinėjamas bet koks galimas anksčiau įvykdytų sąlygų panaikinimas.

36 Be to, Komisija gali sumažinti mokėtiną paramą, jei nustatomi pažeidimų, sukčiavimo, korupcijos ir interesų konfliktų atvejai, kurių paramą gaunanti valstybė neištaisė, arba dėl jų kyla didelių abejonių⁴⁴. Be to, Komisija šį sprendimą gali priimti remdamasi OLAF pateikta informacija. Tačiau šiame kontekste neminimos Europos Audito Rūmų ataskaitos. Todėl **Komisija ir teisės aktų leidėjai turėtų apvarstyti** galimybę 21 straipsnio 7 dalies pabaigoje aiškiai nurodyti Europos Audito Rūmų ataskaitas.

Išankstinis finansavimas

37 Pateikusios reformų darbotvarkes, Vakarų Balkanų šalys gali prašyti išankstinio finansavimo mokėjimo⁴⁵. Laikantis 20 straipsnyje nustatytų konkrečių sąlygų, jos galėtų gauti iki 7 % visos joms pagal priemonę skiriamos paramos išankstinį finansavimą. Išankstinio finansavimo suma galėtų sudaryti iki 390 milijonų eurų.

Paskolos labai palankiomis sąlygomis

38 Pagal siūlomą priemonę Vakarų Balkanų šalims būtų skirta 4 milijardai eurų paskolų. Komisija paskolas finansuotų reikiamų lėšų skolindamasi kapitalo rinkose arba iš finansų įstaigų, kartu taikydama *diversifikuotą finansavimo strategiją*, kurią 2022 m. ES nustatė kaip bendrąjį skolinimosi metodą⁴⁶. Paskolos būtų teikiamos labai palankiomis sąlygomis, numatant, kad pagrindinė paskolos suma būtų pradėta grąžinti tik nuo 2034 m., o grąžinimo terminas būtų iki 40 metų⁴⁷. Tai reiškia, kad jų grąžinimo terminas būtų dar ilgesnis nei 2023 m. Ukrainai suteiktų 35 metų trukmės paskolų⁴⁸.

⁴⁴ Pasiūlymo 21 straipsnio 7 dalis.

⁴⁵ Pasiūlymo 20 straipsnis.

⁴⁶ Taip pat žr. mūsų [Nuomonę 07/2022](#) dėl diversifikuotos finansavimo strategijos.

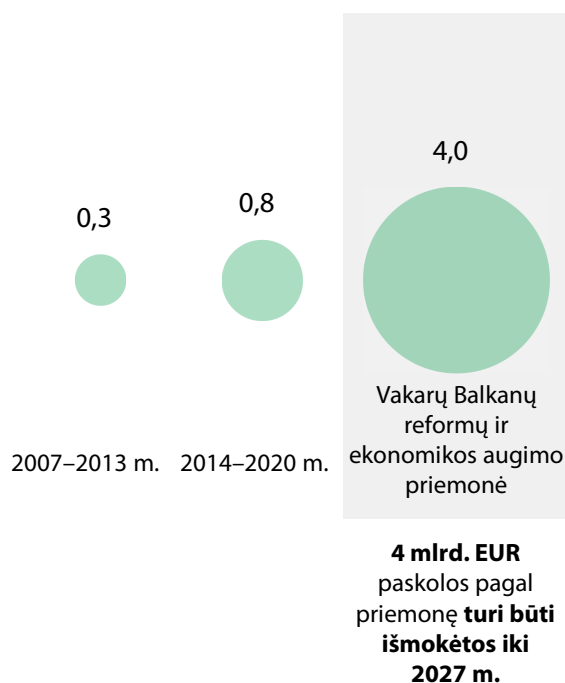
⁴⁷ Pasiūlymo 36 konstatuojamoji dalis ir 17 straipsnis.

⁴⁸ [Reglamento \(ES\) 2022/2463](#), kuriuo nustatoma paramos Ukrainai teikimo 2023 m. priemonė (makrofinansinė pagalba +), 27 konstatuojamoji dalis, 2022 12 14.

39 Svarbu pažymėti, kad pagal priemonę siūlomos paskolos būtų gerokai didesnės, palyginti su sumomis, paskolintomis Vakarų Balkanų šalims pagal ankstesnes DFP. **2 diagramoje** lyginamos ankstesnės ir dabar siūlomos paskolos.

2 diagrama. Makrofinansinė parama ir paskolos, siūlomos pagal Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonę

Šešioms Vakarų Balkanų šalims suteiktos paskolos (milijardai eurų)

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis Komisijos tarnybų darbinio dokumentu [SWD\(2023\) 244](#), pridedamu prie Komisijos ataskaitos dėl makrofinansinės paramos teikimo trečiosioms šalims 2022 m. (1 priedas), ir pasiūlymu dėl teisės akto, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė.

40 Kaip reikalaujama pagal Finansinio reglamento 211 straipsnio 1 dalį, siūlomos paskolos būtų garantuojamos atidėjimais, pervedamais į ES bendrą atidėjinių fondą. Pasiūlymo 18 straipsnio 1 dalyje nustatyta 9 % paskolos vertės atidėjinių norma. Tai atitinka standartinę atidėjinių normą, nustatytą makrofinansinei paramai [KVTBP reglamento](#) 31 straipsnio 5 dalyje, ir anksčiau trečiosioms valstybėms teikiamoms paskoloms taikytą normą. Atidėjiniai būtų finansuojami iš priemonės dotacijų dalies, bendra suma sudarytų 360 milijonų eurų (žr. **1 diagramą**). Pasiūlymo 18 straipsnio 1 dalyje taip pat numatyta, kad Komisija atidėjinius gali sudaryti laipsniškai tol, kol išmokamos paskolos.

41 Savo ankstesnėse nuomonėse kritikavome Komisiją, kad Ukrainai teikiamoms paskoloms nesudaryti atidėjiniai, ir akcentavome riziką, susijusią su paskolų garantavimu tiesiogiai iš ES biudžeto⁴⁹. Todėl palankiai vertiname Komisijos sprendimą pasiūlyti standartinį metodą, pagal kurį Vakarų Balkanų šalims teikiamos paskolos būtų garantuojamos sudarant 9 % atidėjinius.

42 18 straipsnio 2 dalyje taip pat reikalaujama, kad Komisija peržiūrėtų atidėjinių normą „bent kartą per trejus metus“. Tuo tikslu Komisijai būtų suteikti įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus (žr. 54 dalį). Atidėjinių normos peržiūros dažnumas yra suderintas su Finansinio reglamento 211 straipsnio 1 dalyje nustatytais reikalavimais. Tačiau kadangi priemonę ketinama taikyti iki 2028 m. pabaigos, faktiškai Komisija atidėjinių normą pakartotinai vertintų vieną kartą per visą priemonės įgyvendinimo laikotarpį.

Vakarų Balkanų investicijų programa

43 Ne mažiau kaip pusė visų lėšų pagal priemonę, t. y. mažiausiai 3 milijardai eurų, būtų teikiama per VBIP. Ši programa vykdoma nuo 2009 m. ir yra „bendra Europos Komisijos, finansinių organizacijų, ES valstybių narių ir Norvegijos finansinė platforma, kuria siekiama stiprinti bendradarbiavimą viešojo ir privačiojo sektorių investicijų į socialinį ir ekonominį regiono vystymąsi srityje ir prisidėti prie Vakarų Balkanų europinės integracijos“⁵⁰. Paramą gaunančios valstybės šioje platformoje dalyvauja stebėtojo teisėmis. VBIP sekretoriato funkcijas atlieka Europos Komisija; šiuo metu dalyvaujančiosios tarptautinės finansų įstaigos yra:

- 1) Europos Tarybos vystymo bankas;
- 2) Europos rekonstrukcijos ir plėtros bankas (ERPB);
- 3) Europos investicijų bankas (EIB) ir Europos investicijų fondas (EIF);
- 4) Pasaulio banko grupė, įskaitant Tarptautinę finansų korporaciją;
- 5) *Kreditanstalt für Wiederaufbau* (Vokietijos plėtros bankas);
- 6) *Agence Française de Développement* (Prancūzijos plėtros agentūra).

⁴⁹ Nuomonė 07/2022 dėl diversifikuotos finansavimo strategijos, visų pirma 15–17 straipsniai; ir Nuomonė 03/2023 dėl Ukrainos priemonės, 38–45 ir 76 dalys.

⁵⁰ Pranešimas spaudai „European Commission announces additional €680 million investment package for the Western Balkans under the Economic and Investment Plan“, 2023 12 13.

44 Pagal pasiūlymo 6 straipsnio 5 dalį, finansavimas, teikiamas per VBIP, apimtų visas pagal priemonę skiriamas dotacijas (apie 1,6 milijardo eurų), ir ne mažiau kaip 1,4 milijardo paskolų (žr. **1 diagramą**). 19 straipsnio 1 dalyje taip pat nurodoma, kad šiomis lėšomis būtų remiamos „investicijos į infrastruktūrą“. Norint įvertinti numatomą 3 milijardų eurų finansavimą, svarbu pažymėti, kad Komisija 2009–2023 m. skyrė apie 2,94 milijardo eurų PNPP dotacijų investicijoms į infrastruktūrą remti per VBIP (iš jų 1,59 milijardo eurų 2021–2023 m. pagal PNPP III).

45 Svarbu pažymėti, kad lėšos per VBIP būtų išmokamos laipsniškai, atsižvelgiant į šalių pažangą įgyvendinant reformų darbotvarkėse nustatytas reformas⁵¹. Kas šešis mėnesius, priimdama kiekvieną sprendimą, pagal kurį leidžiama išmokėti lėšas (kaip nustatyta pasiūlymo 21 straipsnio 3 dalyje), Komisija taip pat nustatytų, kokia mokėjimų dalis turi būti skiriama per VBIP arba per Vakarų Balkanų šalių nacionalinius biudžetus.

IV skyrius. Sąjungos finansinių interesų apsauga

Audito Rūmų audito teisės

46 Pasiūlyme pabrėžiama būtinybė toliau stiprinti audito ir kontrolės mechanizmus Vakarų Balkanų šalyse. Jame taip pat aiškiai pripažįstamos Europos Audito Rūmų audito teisės (kylančios iš SESV 285 ir 287 straipsnių), susijusios su lėšomis, išleistomis pagal priemonę. Visų pirma, pasiūlymo 9 straipsnio 4 dalyje nurodoma, kad susitarimu dėl priemonės, paskolos susitarimais ir susitarimais su lėšas gaunančiais asmenimis ar subjektais turi būti „užtikrinama, kad [Finansinio reglamento] 129 straipsnyje [„Bendradarbiavimas siekiant apsaugoti Sąjungos finansinius interesus“] nustatyti įpareigojimai galėtų būti įvykdyti“. Vis dėlto tam tikras pasiūlymo nuostatas būtų naudinga patikslinti.

Galimybė susipažinti su dokumentais pagal susitarimą dėl priemonės

47 Pirma, 9 straipsnyje nustatyta pareiga apsaugoti ES finansinius interesus sudarant susitarimą dėl priemonės su kiekviena paramą gaunančia valstybe. Visų pirma, susitarime dėl priemonės bus nustatytos išsamios nuostatos dėl „paramos gavėjo įsipareigojimo siekti pažangos kuriant veiksmingesnes ir efektyvesnes kontrolės sistemas (...)“⁵² ir dėl veiklos, susijusios su „valdymu, kontrole, priežiūra, stebėseną,

⁵¹ Pasiūlymo 19 straipsnio 5, 6 ir 7 dalys.

⁵² Pasiūlymo 9 straipsnio 5 dalies a punktas.

vertinimu, ataskaitų teikimu ir auditu pagal Priemonę, taip pat sistemos peržiūrų, tyrimų, kovos su sukčiavimu priemonių ir bendradarbiavimo“⁵³. Tačiau, kaip paaiškinta 28 dalyje, 9 straipsnio 5 dalies g punktas dėl galimybės susipažinti su duomenimis ir dokumentais būtų aiškesnis, jei Europos Audito Rūmai būtų paminėti kartu su Komisija ir OLAF. Todėl, siekiant išvengti nesusipratimų dėl Europos Audito Rūmų audito teisių, **Komisija ir teisės aktų leidėjai turėtų apsvarstyti** galimybę 9 straipsnio 5 dalies g punkte aiškiai nurodyti Europos Audito Rūmus.

Galimybė susipažinti su dokumentais pagal VBIP

48 Kaip nurodyta pirmiau, ne mažiau kaip pusė priemonės finansavimo (įskaitant visas dotacijas) būtų teikiama per bendrą fondą, įsteigtą pagal VBIP ir administruojamą ERPB ir EIB. Šios sumos būtų skiriamos taikant *netiesioginį valdymą* kartu su tarptautinėmis finansų įstaigomis, kaip nustatyta Finansinio reglamento 62 straipsnio 1 dalies c punkte. Bendrosiose bendro fondo sąlygose Europos Audito Rūmams aiškiai suteiktos audito teisės, įskaitant galimybę susipažinti su dokumentais ir teisę prireikus atlikti vizitus vietoje⁵⁴. Tačiau reikėtų pažymėti, kad praeityje viena iš šešių VBIP dalyvaujančių finansų įstaigų, Pasaulio banko grupė, trukdė susipažinti su dokumentais, kurie Europos Audito Rūmams buvo reikalingi, kad jie galėtų tinkamai atlikti savo audito darbą⁵⁵.

Audito teisės, susijusios su paskolos susitarimais

49 Pasiūlymo 22 straipsnio 2 dalies d punkte nurodoma, kad susitarime dėl priemonės turi būti nustatytas paramą gaunančių valstybių įsipareigojimas „aiškiai įgalioti Komisiją, OLAF, Audito Rūmus ir, kai taikytina, Europos prokuratūrą naudotis savo teisėmis“. Tačiau, kitaip nei pasiūlymo 9 straipsnio 4 dalyje, kurioje nustatyta pareiga apsaugoti ES finansinius interesus, 22 straipsnio 2 dalyje paskolos susitarimai nėra aiškiai nurodyti. Siekiant aiškumo ir nuoseklumo, taip pat siekiant išvengti nesusipratimų dėl Europos Audito Rūmų audito teisių, **Komisija ir teisės aktų leidėjai turėtų apsvarstyti** galimybę 22 straipsnio 2 dalyje kartu su susitarimu dėl priemonės nurodyti paskolos susitarimus.

⁵³ Pasiūlymo 9 straipsnio 5 dalies c punktas.

⁵⁴ Europos Vakarų Balkanų bendro fondo bendrosios sąlygos, paskutinį kartą pakeistos 2023 09 06, 5.11 punktas. Komisijos atliekamas tikrinimas, p. 35.

⁵⁵ [Audito Rūmų 2018 m. metinė ataskaita](#), 2019 10 08, 6 langelis, p. 285.

Nacionalinės vidaus kontrolės sistemos ir nacionalinės audito institucijos

50 Jei paskolos mokamos tiesiogiai į nacionalinius biudžetus, Komisija kliautūsi esamomis Vakarų Balkanų šalių vidaus kontrolės sistemomis⁵⁶. Šis metodas yra suderintas su PNPP III, pagal kurią dalis ES lėšų yra skiriama taikant *netiesioginį valdymą* (išskyrus Bosnijos ir Hercegovinos ir Kosovo atvejus) kartu su institucine struktūra, apibrėžta su šalimis sudarytuose finansiniuose partnerystės pagrindų susitarimuose⁵⁷. Siūlomame reglamente nacionaliniams subjektams nurodoma palaikyti „nuolatinį dialogą su Europos Audito Rūmais, OLAF ir, jei reikia, Europos prokuratūra“⁵⁸.

51 Palankiai vertiname tai, kad Komisija pasirinko nustatytą institucinę struktūrą. Tačiau naujausiose 2023 m. lapkričio mėn. plėtros ataskaitose pažymėta, kad Vakarų Balkanų šalių pasirengimas finansinio valdymo srityje buvo skirtingas: nuo „pasiekusios tam tikrą pasirengimo lygį“ iki „vidutiniškai pasirengusios“ (žr. [V priedą](#)). Taip pat neaišku, kokiems tiksliai subjektams 23 straipsnyje taikoma sąvoka *nacionalinės audito institucijos*. Komisija mus informavo, kad ši nuostata susijusi su nacionaline (valstybės) audito tarnyba, atsakinga už nacionalinio biudžeto auditą. Ši nuostata nesusijusi su PNPP audito institucijomis, kurioms pavestas netiesioginis PNPP lėšų valdymas.

52 Svarbu, kad įgyvendinant priemonę numatoma sustiprinti Vakarų Balkanų šalių audito ir kontrolės sistemas. 23 straipsnio 1 dalyje nurodoma, kad „[p]irmaisiais reformų darbotvarkių įgyvendinimo metais pirmenybė teikiama reformoms, susijusioms su 32 derybų skyriumi, visų pirma dėl viešųjų finansų valdymo ir vidaus kontrolės (...)“, taip pat kitoms priemonėms, pavyzdžiui, kovos su sukčiavimu, korupcija ir organizuotu nusikalstamumu. Tačiau pasiūlymas būtų dar aiškesnis, jei šie prioritetai būtų aiškiai nurodyti 13 straipsnyje dėl reformų darbotvarkių turinio (žr. [30–36](#) dalis). Todėl **Komisija ir teisės aktų leidėjai turėtų apsvarstyti** galimybę šiuos prioritetus nurodyti pasiūlymo 13 straipsnio 1 dalyje.

V skyrius. Stebėseną, ataskaitų teikimas ir vertinimas

53 Pasiūlymo 24 straipsnyje reikalaujama, kad Komisija stebėtų priemonės įgyvendinimą ir rengtų metines pažangos ataskaitas. Pasiūlyme taip pat nurodoma, kad

⁵⁶ Pasiūlymo 23 straipsnio 1 dalis.

⁵⁷ Žr., pavyzdžiui, Europos Komisijos ir Albanijos Respublikos [finansinį partnerystės pagrindų susitarimą](#), ypač 10, 11 ir 50 straipsnius.

⁵⁸ Pasiūlymo 23 straipsnio 3 dalis.

priemonės stebėsenai naudojami rodikliai turi būti „kiek įmanoma (...) suderinami su pagrindiniais instituciniais rodikliais, įtrauktais į Pasirengimo narystei pagalbos priemonės (PNPP III) rezultatų sistemą, EDVF+ rezultatų vertinimo sistemą ir VBIP“⁵⁹. Palankiai vertiname šį požiūrį, nes naudojant rodiklius, suderinamus su [PNPP III reglamente](#) apibrėžtais rodikliais, priemonė būtų suderinta su kita pasirengimo narystei pagalba. Tai taip pat leistų apibendrinti rezultatus ir palengvintų pažangos, padarytos siekiant priemonės tikslų, stebėseną. Be to, pasiūlymo 25 straipsnyje reikalaujama, kad Komisija 2028–2031 m. atliktų priemonės *ex post* vertinimą.

VI skyrius. Baigiamosios nuostatos

54 26 straipsniu Komisijai suteikiami įgaliojimai priimti deleguotuosius aktus, kuriais būtų keičiama paskolų atidėjinių norma, kaip numatyta pasiūlymo 18 straipsnio 3 dalyje. Kaip nurodyta [42](#) dalyje, Komisija atidėjinių normą pakartotinai vertintų vieną kartą per visą priemonės įgyvendinimo laikotarpį.

Finansinė teisės akto pasiūlymo pažyma

55 Finansinėje teisės akto pasiūlymo pažymoje numatyta padidinti priemonės administracinius ir žmogiškuosius išteklius. Iš jos matyti, kad 2024–2027 m. laikotarpiu administracinės išlaidos iš viso sudarytų apie 34 milijonus eurų⁶⁰. Iš šios sumos 4 020 000 eurų būtų priskirta DFP 7 išlaidų kategorijai „Europos viešasis administravimas“.

56 Apskaičiuota, kad Komisijos žmogiškųjų išteklių poreikiai sudaro 24 etato ekvivalentus. Į šį skaičių įeity šeši pareigūnai ir laikinieji darbuotojai ir 18 etatų, kuriuos daugiausia užimtų sutartininkai. Iš 24 darbuotojų devyni darbuotojai būtų įdarbinti ES delegacijose Vakarų Balkanų šalyse.

⁵⁹ Pasiūlymo 13 straipsnio 2 dalis.

⁶⁰ Finansinė teisės akto pasiūlymo pažyma, p. 48.

Baigiamosios pastabos

57 Vienas iš stojimo į ES reikalavimų – veikianti rinkos ekonomika. Tačiau Vakarų Balkanų šalių ir ES ekonominė konvergencija jau daugelį metų laikoma nepakankama. Komisija pasiūlė nustatyti Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonę, kuria siekiama skatinti jų ekonomikos augimą ir didinti konvergenciją siekiant vidutinio ES valstybių narių pajamų lygio. Pagal siūlomą priemonę būtų skiriama iki 6 milijardų eurų parama: 2 milijardai eurų būtų negrąžintina parama, o 4 milijardai eurų – paskolos. Šiomis sumomis gerokai padidinamas – daugiau kaip 40 % – Vakarų Balkanų šalims 2021–2027 m. finansavimo laikotarpiu numatytas finansavimas. Atsižvelgiant į tai, kad keli siūlomos priemonės tikslai yra panašūs į PNPP III tikslus, labai svarbu, kad Komisija ypatingą dėmesį skirtų paramos koordinavimui. Pasiūlyme numatoma, kad paskolos bus garantuojamos sudarant 9 % atidėjinius. Tai standartinė atidėjinių norma, taikoma trečiosioms valstybėms teikiamoms paskoloms, siekiant apsaugoti ES biudžetą nuo galimų nuostolių.

58 Pasiūlymu nustatomos griežtesnės finansavimo pagal priemonę sąlygos, mokėjimus susiejant su sąlygų, kurios turi būti nustatytos reformų darbotvarkėse, įvykdymu. Tačiau pasiūlyme daug aspektų paliekama apibrėžti vėlesniuose susitarimuose, kurie bus sudaryti tik įsigaliojus reglamentui, kuriuo nustatoma priemonė. Visų pirma, reformų darbotvarkėse, kurias turi pateikti Vakarų Balkanų šalių vyriausybės konsultuodamosi su Komisija, turės būti apibrėžtos aiškios paramos išmokėjimo sąlygos.

59 Komisija kliautūsi nustatyta bendradarbiavimo su Vakarų Balkanų šalimis sistema. Ne mažiau kaip pusė priemonės lėšų (įskaitant visas dotacijas) būtų teikiama per VBIP, nuo 2009 m. veikiančią investicijų platformą. Paskolų, teikiamų per nacionalinius biudžetus, atveju Komisija, siekdama apsaugoti ES finansinius interesus, daugiausia kliautūsi paramą gaunančių valstybių vidaus kontrolės sistemomis. Tačiau kai kurių šalių institucijų administraciniai gebėjimai yra menki. Todėl svarbu, kad pirmaisiais priemonės įgyvendinimo metais pirmenybė būtų teikiama reformoms finansų kontrolės srityje.

60 Peržiūrėję pasiūlymą dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, siūlome **Komisijai ir teisės aktų leidėjams apsvarstyti** galimybę:

- patikslinti lėšų išmokėjimo sulaikymo procedūrą, jei paramą gaunanti šalis nesilaiko išankstinės finansavimo sąlygos (žr. 19 dalį);

- suteikti Komisijai galimybę reikalauti, kad Vakarų Balkanų šalių vyriausybės peržiūrėtų ir (arba) pakeistų reformų darbotvarkes (žr. [31](#) dalį);
- parengti vidaus gaires, pagal kurias būtų vertinamas tinkamas reformų darbotvarkėse apibrėžtų mokėjimo sąlygų įvykdymas (žr. [35](#) dalį);
- aiškiai nurodyti Audito Rūmų ataskaitas kaip vieną iš dokumentų, kuriais galėtų būti grindžiamas Komisijos sprendimas sumažinti paramą (žr. [36](#) dalį);
- patikslinti Audito Rūmų teises susipažinti su duomenimis ir dokumentais pagal susitarimą dėl priemonės, kad jos būtų suderintos su Komisijos ir OLAF teisėmis (žr. [47](#) dalį);
- 22 straipsnyje dėl ES finansinių interesų apsaugos aiškiai nurodyti paskolos susitarimus (žr. [49](#) dalį);
- pasiūlymo 13 straipsnyje, kuris reglamentuoja reformų darbotvarkių turinį, nurodyti prioritėtines reformas finansų kontrolės srityje (žr. [52](#) dalį).

Šią nuomonę priėmė III kolegija, vadovaujama Audito Rūmų narės Bettinos Jakobsen, 2024 m. sausio 30 d. Liuksemburge įvykusiame posėdyje.

Audito Rūmų vardu

Pirmininkas
Tony Murphy

Priedai

I priedas. Ankstesnės Audito Rūmų ataskaitos ir nuomonės, į kurias atsižvelgta rengiant šią nuomonę

Specialiosios ataskaitos, susijusios su narystės siekiančiomis šalimis ir ES plėtros procesu

Specialioji ataskaita 01/2022	ES parama teisei valstybei Vakarų Balkanuose: nepaisant pastangų, esminės problemos neišspręstos
Specialioji ataskaita 27/2018	Pabėgėlių Turkijoje rėmimo priemonė: naudinga parama, tačiau būtini patobulinimai siekiant užtikrinti, kad lėšos būtų racionaliau naudojamos
Specialioji ataskaita 07/2018	ES pasirengimo narystei pagalba Turkijai: kol kas gauti prasti rezultatai
Specialioji ataskaita 21/2016	ES pasirengimo narystei pagalba Vakarų Balkanų gebėjimams stiprinti. Bendrasis auditas
Specialioji ataskaita 20/2016	Administracinių gebėjimų stiprinimas Juodkalnijoje. Pažanga padaryta, bet daugelyje pagrindinių sričių reikia geresnių rezultatų
Specialioji ataskaita 11/2016	Buvusios Jugoslavijos Respublikos Makedonijos administracinių gebėjimų stiprinimas: sudėtingomis aplinkybėmis padaryta nedidelė pažanga
Specialioji ataskaita 19/2014	ES pasirengimo narystei pagalba Serbijai
Specialioji ataskaita 18/2012	Su teise valstybe susijusi Europos Sąjungos pagalba Kosovui
Specialioji ataskaita 14/2011	Ar suteikus ES pagalbą pagerėjo Kroatijos gebėjimas valdyti po įstojimo skiriamas lėšas?

Audito Rūmų leidiniai, susiję su paskolomis trečiosioms valstybėms

Nuomonė 03/2023	Nuomonė dėl pasiūlymo dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo nustatoma Ukrainos priemonė [2023/0200 (COD)]
2022 m. metinė ataskaita	2022 finansinių metų metinės ataskaitos
Specialioji ataskaita 05/2023	ES finansų aplinka. Nevienalytė struktūra, kurią reikia toliau paprastinti ir didinti jos atskaitomybę
Nuomonė 07/2022	Nuomonė dėl Europos Parlamento ir Tarybos reglamento, kuriuo dėl diversifikuotos finansavimo strategijos kaip bendrojo skolinimosi metodo nustatymo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES, Euratomas) 2018/1046, pasiūlymo [2022/0370 (COD)]

II priedas. Pasiūlymo ir PNPP III reglamento tikslų palyginimas

Pasiūlymo tikslai	PNPP III reglamento tikslai
<p><u>I. Bendrieji tikslai (pagal pasiūlymo 3 straipsnio 1 dalį)</u></p> <p>Bendrieji priemonės tikslai yra:</p> <p>a) spartinti regioninę ekonominę integraciją ir laipsnišką integraciją į Sąjungos bendrąją rinką;</p> <p>b) spartinti socialinę ir ekonominę paramos gavėjų ekonomikos konvergenciją su Sąjunga;</p> <p>c) spartinti suderinimą su Sąjungos vertybėmis, teisės aktais, taisyklėmis, standartais, politika ir praktika siekiant narystės Sąjungoje.</p>	<p><u>I. Bendrasis PNPP III tikslas (pagal PNPP reglamento 3 straipsnio 1 dalį)</u></p> <p>Bendrasis PNPP III tikslas – remti I priede išvardytus paramos gavėjus jiems priimant ir įgyvendinant politines, institucines, teises, administracines, socialines bei ekonomines reformas, reikalingas tam, kad tie paramos gavėjai laikytųsi Sąjungos vertybių ir laipsniškai prisiderintų prie Sąjungos taisyklių, standartų, politikos ir praktikos (toliau – <i>acquis</i>) rengdamiesi būsimai narystei Sąjungoje, tokiu būdu prisidedant prie bendro stabilumo, saugumo, taikos ir klestėjimo.</p>
<p><u>II. Konkretūs tikslai (pasiūlymo 3 straipsnio 2 dalis)</u></p> <p>a) spartinti paramos gavėjų perėjimą prie tvarios ir įtraukios ekonomikos, kuri galėtų atlaikyti konkurencinį Sąjungos bendrosios rinkos spaudimą, ir prie stabilios investicinės aplinkos;</p>	<p><u>II. Konkretūs tikslai (PNPP reglamento 3 straipsnio 2 dalis)</u></p> <p>a) stiprinti teisinę valstybę, demokratiją, pagarbą žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, be kita ko, propaguojant nepriklausomas teismines institucijas, didesnę saugumą ir kovą su korupcija bei organizuotu nusikalstamumu, tarptautinės teisės laikymąsi, užtikrinant žiniasklaidos laisvę bei akademinę laisvę ir palankios aplinkos pilietinei visuomenei kūrimą; propaguoti nediskriminavimą ir toleranciją; užtikrinti pagarbą mažumoms priklausančių asmenų teisėms ir lyčių lygybės skatinimą ir gerinti migracijos valdymą, įskaitant sienų valdymą ir kovą su neteisėta migracija, taip pat spręsti priverstinės migracijos problemą;</p>
<p>b) skatinti regioninę ekonominę integraciją, visų pirma darant pažangą kuriant bendrą regioninę rinką;</p>	<p>b) didinti viešojo administravimo veiksmingumą ir remti skaidrumą, struktūrinės reformos ir gerą valdymą visais lygmenimis, be kita ko, viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos srityse;</p>
<p>c) skatinti paramos gavėjų ekonominę integraciją į Sąjungos bendrąją rinką;</p>	<p>c) I priede išvardytų paramos gavėjų taisykles, standartus, politiką ir praktiką suderinti su Sąjungos taisyklėmis, standartais, politika ir praktika; stiprinti regioninį bendradarbiavimą, susitaikymą bei gerus kaimyninius santykius ir žmonių tarpusavio ryšius bei strateginę komunikaciją;</p>
<p>d) remti regioninę ekonominę integraciją ir didesnę integraciją su ES bendrąja rinka, gerinant regiono jungtis pagal transeuropinius tinklus;</p>	<p>d) stiprinti ekonominį bei socialinį vystymąsi ir sanglaudą, ypatingą dėmesį skiriant jaunimui, be kita ko, vykdant kokybišką švietimo ir užimtumo politiką, remiant investicijas ir privačiojo sektoriaus plėtrą, daugiausia orientuojantis į mažąsias ir vidutines įmones (toliau – MVĮ), taip pat žemės ūkiui ir kaimo plėtrai;</p>

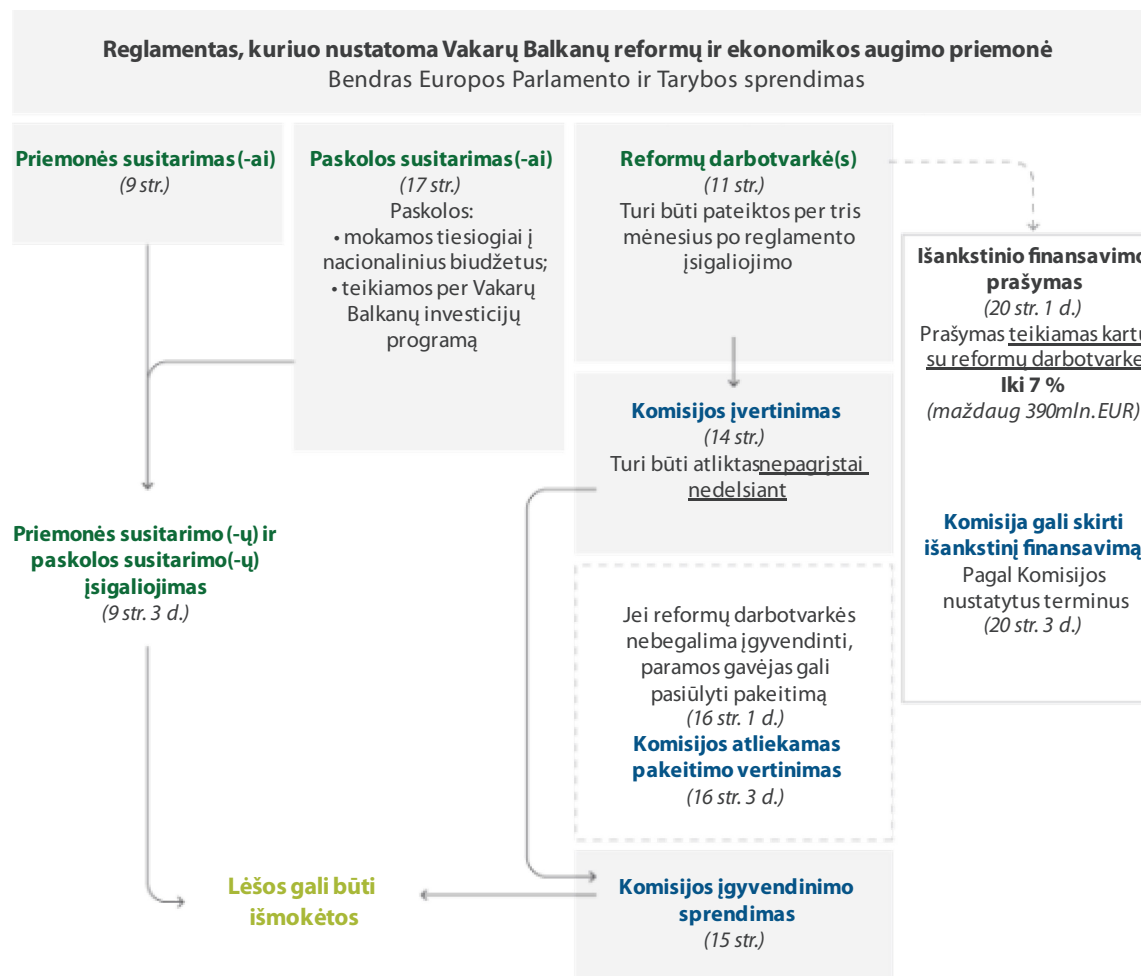
Pasiūlymo tikslai
e) spartinti žaliąją pertvarką pagal 2020 m. Vakarų Balkanų žaliąją darbotvarkę, apimančią visus ekonomikos sektorius, visų pirma energetiką, įskaitant perėjimą prie dekarbonizuotos neutralaus poveikio klimatui, klimato kaitai atsparios ir žiedinės ekonomikos;
f) skatinti skaitmeninę transformaciją kaip darnaus vystymosi ir integracinio augimo priemonę;
g) skatinti inovacijas, visų pirma MVĮ, ir prisidedant prie žaliosios ir skaitmeninės pertvarkos;
h) skatinti kokybišką švietimą, mokymą, perkvalifikavimą ir kvalifikacijos kėlimą bei užimtumo politiką;
i) toliau stiprinti pagrindinius plėtros proceso principus, įskaitant teisinės valstybės principą, demokratiją, pagarbą žmogaus teisėms ir pagrindinėms laisvėms, skatinant nepriklausomas teismines institucijas, didesnę saugumą, kovą su sukčiavimu, korupcija, organizuotu nusikalstamumu, pinigų plovimu ir terorizmo finansavimu, mokesčių slėpimu ir mokestiniu sukčiavimu; laikytis tarptautinės teisės; stiprinti žiniasklaidos laisvę ir akademinę laisvę bei pilietinei visuomenei palankią aplinką; skatinti socialinį dialogą; skatinti lyčių lygybę, nediskriminavimą ir toleranciją, užtikrinti ir stiprinti pagarbą mažumoms priklausančių asmenų teisėms;
j) didinti viešojo administravimo veiksmingumą ir remti skaidrumą, struktūrines reformas ir gerą valdymą visais lygmenimis, be kita ko, viešųjų finansų valdymo, viešųjų pirkimų ir valstybės pagalbos srityse; remti iniciatyvas ir institucijas, kurios remia ir vykdo tarptautinį teisingumą Vakarų Balkanuose.

PNPP III reglamento tikslai
e) stiprinti aplinkos apsaugą; didinti atsparumą klimato kaitai; spartinti perėjimą prie mažo anglies dioksido kiekio technologijų ekonomikos ir plėtoti skaitmeninę ekonomiką bei visuomenę ir stiprinti tvarų sujungiamumą visais jo aspektais;
f) remti teritorinę sanglaudą ir tarpvalstybinį bendradarbiavimą prie sausumos ir jūrų sienų, įskaitant tarptautinį ir tarpregioninį bendradarbiavimą.

Pastaba: Atitinkamos spalvos rodo panašius tikslus.

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis PNPP III reglamentu ir pasiūlymu.

III priedas. Susitarimai, kurie turi būti sudaryti įsigaliojus Reglamentui dėl Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonės

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė.

IV priedas. Nukrypti nuo Finansinio reglamento ir KVTBP reglamento leidžiančios nuostatos

Nukrypti nuo Reglamento (ES, Euratomas) 2018/1046 (Finansinio reglamento) leidžiančios nuostatos

Pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė		Finansinis reglamentas Straipsnio pavadinimas
Straipsnis, kuriame taikoma nukrypti leidžianti nuostata	Nukrypti leidžiančios nuostatos tikslas	
10 straipsnio 1 dalis	Nepanaudoti įsipareigojimų ir mokėjimų asignavimai pagal šią Priemonę automatiškai perkeliama ir gali būti atitinkamai priskirti įsipareigojimams ir panaudoti iki kitų finansinių metų gruodžio 31 d. Kitais finansiniais metais pirmiausia panaudojama perkelta suma.	12 straipsnio 4 dalis Asignavimų anuliavimas ir perkėlimas
10 straipsnio 3 dalis	Dėl atitinkamų veiksmų pagal Priemonę visiško arba dalinio neįgyvendinimo panaikintų įsipareigojimų sumą atitinkančius įsipareigojimų asignavimus leidžiama vėl naudoti pagal kilmės biudžeto eilutę.	15 straipsnis Galimybė vėl panaudoti panaikintus įsipareigojimus atitinkančius asignavimus
17 straipsnio 2 dalis 36 konstatuojamoji dalis	Paskolos lėšos paramos gavėjo vardu gali būti išmokamos per VBIP. Susigrąžintos sumos pervedamos paramos gavėjui.	220 straipsnio 4 dalis Finansinė parama: taisyklės ir įgyvendinimas
17 straipsnio 3 dalis	Paskolos susitarime nurodoma išankstinio finansavimo suma ir išankstinio finansavimo įskaitymo taisyklės.	220 straipsnio 5 dalis Finansinė parama: taisyklės ir įgyvendinimas

Pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė		Finansinis reglamentas Straipsnio pavadinimas
Straipsnis, kuriame taikoma nukrypti leidžianti nuostata	Nukrypti leidžiančios nuostatos tikslas	
18 straipsnio 1 dalis	Biudžetiniai įsipareigojimai dėl atidėjinių prisiimami iki 2027 m. gruodžio 31 d. Atidėjiniai pervedami laipsniškai ir visiškai sudaromi ne vėliau kaip iki visiško paskolų išmokėjimo.	211 straipsnio 2 dalies 2 pastraipos paskutinis sakinyss Finansinių įsipareigojimų atidėjiniai
21 straipsnio 9 dalis 42 konstatuojamoji dalis	Priemonės finansavimo dalies, mokamos kaip finansinė parama, tiesiogiai nukreipta į paramos gavėjų nacionalinius biudžetus, atžvilgiu mokėjimo terminai pradėti skaičiuoti nuo sprendimo, kuriuo leidžiama išmokėti lėšas paramos gavėjui pagal šio straipsnio 4 dalį, perdavimo dienos.	116 straipsnio 2 dalis Mokėjimų terminai
21 straipsnio 10 dalis 42 konstatuojamoji dalis	Mokėjimų, pagal šį straipsnį ir šio reglamento 22 straipsnį atliekamiems kaip finansinė parama, tiesiogiai skirta paramos gavėjų nacionaliniams biudžetams, tikslinga netaikyti reikalavimo, kad Komisija paramos gavėjui mokėtų delspinigius.	116 straipsnio 5 dalis Mokėjimų terminai

Nuostatos, leidžiančios nukrypti nuo Reglamento (ES) 2021/947, kuriuo nustatoma Kaimynystės, vystomojo ir tarptautinio bendradarbiavimo priemonė „Globali Europa“ (KVTBP)

Pasiūlymas dėl reglamento, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė		KVTBP reglamentas Straipsnio pavadinimas
Straipsnis, kuriame taikoma nukrypti leidžianti nuostata	Nukrypti leidžiančios nuostatos tikslas	
6 straipsnio 3 dalis 19 konstatuojamoji dalis	Paramos gavėjams teikiama parama paskolų forma nėra išorės veiksmų garantijos sumos, kaip apibrėžta Reglamento (ES) 2021/947 31 straipsnio 4 dalyje, dalis.	31 straipsnio 3 dalies antras sakinyis ir 31 straipsnio 4 dalis EDVF+, išorės veiksmų garantija, biudžeto garantijos ir finansinė parama trečiosioms valstybėms: taikymo sritis ir finansavimas

Šaltinis: Audito Rūmai, remiantis pasiūlymu dėl teisėkūros procedūra priimamo akto, kuriuo nustatoma Vakarų Balkanų reformų ir ekonomikos augimo priemonė.

V priedas. Vakarų Balkanų šalių pasirengimo finansų kontrolės srityje apžvalga

2023 m. plėtros ataskaita	32 skyrius. Finansų kontrolė
Albanija SWD(2023) 690	<p>„Albanija yra vidutiniškai pasirengusi finansų kontrolės srityje. Ataskaitiniu laikotarpiu padaryta tam tikra pažanga, kalbant apie vidaus kontrolės ir vidaus audito teisinės sistemos atnaujinimą.“ (72 puslapis)</p>
Bosnija ir Hercegovina SWD(2023) 691	<p>„Bosnija ir Hercegovina yra pasiekusi tam tikrą pasirengimo lygį šioje srityje. Padaryta tam tikra pažanga, visų pirma įgyvendinant valstybės finansų vidaus kontrolės strategijas valstybės lygmeniu ir abiejuose subjektuose, rengiant konsoliduotąsias ataskaitas, kartu stiprinant ataskaitų teikimo internetu gebėjimus, taip pat užtikrinant geresnį valstybės tarnautojų, atsakingų už valstybės finansų vidaus kontrolę, mokymą.“ (77 puslapis)</p>
Kosovas SWD(2023) 692	<p>„Šioje srityje pasiektas tam tikras pasirengimo lygis. Ataskaitiniu laikotarpiu Kosovas padarė nedidelę pažangą priimdamas naują 2022–2026 m. viešųjų finansų valdymo strategiją ir jos veiksmų planą.“ (75 puslapis)</p>
Šiaurės Makedonija SWD(2023) 693	<p>„Šalis yra vidutiniškai pasirengusi finansų kontrolės srityje. Padaryta tam tikra pažanga: sukurtas Kovos su sukčiavimu koordinavimo tarnybos tinklas, priimti Organinis biudžeto įstatymas ir Inspektavimo įstatymas ir pasirašytas parlamento ir Valstybės audito tarnybos susitarimo memorandumas siekiant stiprinti tolesnius veiksmus, susijusius su atskiromis audito ataskaitomis.“ (71 puslapis)</p>
Juodkalnija SWD(2023) 694	<p>„Juodkalnija yra vidutiniškai pasirengusi finansų kontrolės srityje. Apskritai įgyvendinant praėjusių metų rekomendacijas padaryta nedidelė pažanga. 2022 m. gruodžio mėn. buvo priimta nauja viešųjų finansų valdymo reformos programa, taigi dabar strateginė valstybės finansų vidaus kontrolės sistema iš esmės sukurta.“ (81 puslapis)</p>
Serbija SWD(2023) 695	<p>„Serbija yra vidutiniškai pasirengusi finansų kontrolės srityje. Ataskaitiniu laikotarpiu padaryta nedidelė pažanga, visų pirma toliau įgyvendinant valstybės finansų vidaus kontrolę.“ (89 puslapis)</p>

AUTORIŲ TEISĖS

© Europos Sąjunga, 2024 m.

Europos Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika nustatyta [Audito Rūmų sprendime Nr. 6-2019](#) dėl atvirųjų duomenų politikos ir pakartotinio dokumentų naudojimo.

Jeigu nenurodyta kitaip (pavyzdžiui, atskiruose pranešimuose dėl autorių teisių), ES priklausantis Audito Rūmų turinys yra licencijuojamas pagal [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\) licenciją](#). Todėl paprastai pakartotinis naudojimas yra leidžiamas, jeigu tai tinkamai pažymima ir nurodomi padaryti pakeitimai. Asmenys, kurie pakartotinai naudoja Audito Rūmų turinį, neturi iškreipti pirminės prasmės ar minties. Audito Rūmai nėra atsakingi už bet kokius pakartotinio naudojimo padarinius.

Būtina gauti papildomą leidimą, jei tam tikrame turinyje vaizduojami privatūs asmenys, kurių tapatybę galima nustatyti, pavyzdžiui, Audito Rūmų darbuotojų nuotraukose, arba jame pateikiami trečiųjų asmenų kūriniai.

Gavus tokį leidimą, juo panaikinamas ir pakeičiamas pirmiau minėtas bendrasis leidimas ir jame aiškiai nurodomi bet kokie naudojimo apribojimai.

Siekiant naudoti ar atgaminti turinį, kuris nepriklauso ES, gali reikėti prašyti leidimo tiesiogiai iš autorių teisių turėtojų.

Programinei įrangai ar dokumentams, kuriems taikomos pramoninės nuosavybės teisės, pavyzdžiui, patentams, prekių ženklams, registruotiems dizainams, logotipams ir pavadinimams, Audito Rūmų pakartotinio naudojimo politika netaikoma.

Europos Sąjungos institucijų europa.eu domeno svetainėse pateikiamos nuorodos į trečiųjų asmenų svetaines. Audito Rūmai jų nekontroliuoja, todėl raginame peržiūrėti jose pateiktą privatumo ir autorių teisių politiką.

Audito Rūmų logotipo naudojimas

Audito Rūmų logotipas negali būti naudojamas be išankstinio Audito Rūmų sutikimo.

HTML	ISBN 978-92-849-1607-8	ISSN 1977-5725	doi:10.2865/757250	QJ-AB-24-003-LT-Q
PDF	ISBN 978-92-849-1630-6	ISSN 1977-5725	doi:10.2865/401412	QJ-AB-24-003-LT-N